

Шўм-чон изолык

МАРИЙ ПРАВΟΣЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ 6-по (14) № 2014-ийсунь

Йошкар-Оласе да Марий Элысе Высокопреосвященнейший архиепископ Иоаннын благословитлымыже почеш

Эт иде волгыдо кечым мемнан кундемыште кугу куан дене вашлийт. Черкым ужар пушенге укшлат, олык да пасу пеледыш дене сбрастарат, кўвар мучко пушкыдо, ужар шудым шарат. Лышташ, пеледыш-влак кокла гыч юмонасе святой-влакын чурийышт йывыртен ончат. Черкыш пурымеке, ала-могай сбрал кугыжанышыш логалме гай чучеш. Юмын порылыкшо да тудын тыште, мемнан дене пырля, улмыжо шижалтеш.

Троице кечын ен-влак эрденак черкыш вашкат, кажнын кидыштыже - мотор пеледыш аршаш. Калыкыште ты кечым эше «Лышташ пайрем» манит.

Июнь - кенеж тўналтыш. Лышташ, пеледыш-влак шукерте огыл нерештын пеледалтыныт даяндарлыкышт дене айдеме чоным савырат. Ме чылан яндарлыкым кычалына: пўртўс да кап яндарлыкым, а эн чотшо - шўм-чон яндарлыкым.

Троице кечын Юмын Шўлышыжō апостол-влак ўмбаке волен. Святой Троице гыч иктыже, ик ипостасьше, - Лыпландарыше Шўлыш - шке калыкше деке толын.

Святой Шўлышын куатше дене керекмогай чонат ылыжеш да эрнен нблталтеш; Кумытло Ик Юмын порыжо дене умылен мошташ лийдымын волгалтеш (антифон, 4-ше сем). Святой Шўлышым кажне айдеме шке кōргыштыжō аралышаш. Кōн шўмыштыжō Тудо уло, тиде айдеме каласен моштыдымын пиалан. Саровысо Серафим тыге ойлен: «Цель всякого христианина - стяжание Святаго Духа».

Сандене Юмын Шўлышыжым ме шке кōргышкына илаш пуртышаш улына. Тиде куштылго паша огыл. Лыпландарыше Шўлыш поро йōратымаш дене темше яндар да ўшаныше шўмыштō веле ила. Юмым кычалше-влаклан Тудо чыла тидыжым Шке пуа, мыланна Юмын кўштымыжым гына пенгыдын шуктен шогыман.

Апостол-влак ўмбаке волымешке, Юмын Лыпландарыше Шўлышыжым тўня пален огыл. Ачам да Эргым гына пален. Христос ылыж кынелме деч вара 50-ше кечынже Святой Шўлыш ен-влак деке толын. Тыге ме ынде Юмын Кумытло улмыжым палена, Мыланна Юмын кугу тайныже почылтын, Юмын порылыкшо Тудын калыкше ўмбалне. Куаныза!

Иерей Николай Чузаев.

8 июнь

— Святой

Троице кече

Юмонаште кукшо лилий пеледеш

Одесса ола деч 110 менге тораште верланыше Кулевча селаште Николай Чудотворец лүмеш храм уло. Тушто ен-влак кажне ийын чудым ужыт: Юмын Аван «Казанский» юмонажын кивотыштыжо кийыше кукшо лилий пеледеш. Пүчкың налме лилийым тушко батюшка-шамыч Кугече арнясе волгыдо кугарнян пыштат. Пеледышын ұлыл ужашыже кошка, кұшыл ужашыже гыч ужар укш-влак кушкыт, а мучашыштышт эре ик пайремлан – Троице кечын – йоча мушкыңдо кугыт лилий пеледыш-влак пеледыт, храмым тамле пуш дене темат. Троице – апостол-влак ұмбақ Святой Шұлыш волымо кече. Тудо Кугече деч вара витлымше кечын лиеш да, Кугече семынак, кажне ийын тұрлө жапыште толеш.

Орыктарыше юмона деке ен-влак кугу ұшан дене тұрлө кундем гыч толыт. Юмын Аван сөрвалымыж дене Господь нунылан пареммашым пуа, эмлымверыште паремдаш лийдыме черым коранда. Тыгай куанже ыңде 1400утла енлан лийын.

Кукшо лилий пелед кертшаш мо? Тиде йодышым шанчыен-влакат шымленыт, но раш вашмутым пуэн кертын огытыл. Тыгай

чудо ты храмыште да эше Грецийын ик черкыштыже лиеш. Мо онайже: пеледыш-влак Юмын Аван чурийжым огыт левед, а йыр возыт да вуй ұмбалныже аршашым ыштат. Орат веле: айдеме шукыж годым шонен ок мошто, а тыште кушкыл шонен моштышо гай лийын.

Тиде храмыш тазалык верч молебным служитлаш тораште огыл верланыше Крутояровка села гыч иерей Григорий Гамурар толеш. Тудо шке селаштыже улшо Михаил Архангел лүмеш храмыште тырша да эше тышкат коштеш.

Ен-влак орыктарыше юмона деке кап тазалыкым кычал толыт, а Григорий ача эн тұнлан чон утарымашым шотла. Тидлан верч Юмын кұштымашыжым шукташ, сулыкым касараш, Пырчесым подылаш кұшта. Вет южгунам айдемылан сай могырыш вашталташыже чер пуалтеш, корштымым ұнышын чытымыж дене чонжо яндарештеш, да тыге тудо курымашлык илышлан йорышө лиеш.

Фактым «Дари Добро» православный газетын «В поисках чуда» статьяж гыч налме (2013 ий, 3-шо №).

Ынде чыла тукым Мыйым жаплаш тўнгалеш

Священный Преданий почеш, Юмын Аван Владимирский юмонажым евангелист Лука возен. Тудо Утарышын Эн Яндар Аваже ден праведный Иосифын суртысо үстембал онаш сүретлен. Ты образым ужмеке, Юмын Ава каласен: «Ынде чыла тукым Мыйым жаплаш тўнгалеш. Ты юмона дене пырля Мый дечем Шочшын да Мыйын порылыкем лиеш».

Юмогам Русьыш 1131 ийыште Константинополь (Византий) гыч Юрий Долгорукийлан пөлек шотеш конденит да Вышгород олан Удыр монастырьышкыже шогалтеныт. 1155 ийыште святой Андрей Боголюбский, Юрий Долгорукийын эргыже, юмогам Владимир олаш нангаен да Успенский собореш веранден. Тиде жап гыч иконом «Владимирский» манаш тўналыныт. 1395 ийыште юмогам Москваш нангаеныт. Тыге Юмын Аван благословенийже дене Византий ден Русь коклаште кыл пенгыдемын.

Марий Элыште Юмын Аван Владимирский юмонаже лүмеш черке Курыкмарий районысо Владимирский селаште верланен. 1552 ийыште Озан олам налме деч вара, Покро пайрем годым, кугыжаныш салтак-шамыч мөнгышкышт пörтылаш тарваненыт. Святой Косма ден Дамиан кечын нуно Юл сереш канаш шогалыныт да тушто нине святой-шамычлан Юмын Аван Владимирский юмонаже ончылно молебным служитленыт. Молебным служитлыме верыште Косма ден Дамиан лүмеш олам, а канаш шогалме олмышто Юмын Аван Владимирский юмонаже лүмеш черкым чоненыт. XVI курым мучаште Моско гыч толшо ен-влак Юмын Аван Владимирский юмонажын ик списокшым конденит да пу черкыш пуэныт. XVIII курым тўналтыште пожар годым Юмын Аван Владимирский юмонаже-влак дене пырля 1653 ийыште савыктыме «Служебникым» утарен кодымо. Вара кермыч черкым чонгымо.

1930-шо ийлаште священник Николай Владимирович Рюриковым ссылгыш Курыкмарийыш колтеныт улмаш, 1934 ийыште тудым Владимирский черкыш служитлаш шогалтеныт, 1937 ийыште арестоватленыт, судитленыт да ссылгыш колтеныт. 1943 ийыште Николай ача Коми республикысе Пезмог ялысе лазаретеш колен. Тойымо верже пале огыл. Руш Православный черкын Священный Синодшын пунчалже почеш протоиерей Николай Рюриковым 2006 ий 6 октябрьыште Российысе новомученик да исповедник-шамычын святой-влак радамышкышт пуртымо.

Отец Николай Рюриковым арестоватлыме деч вара черкым петыреныт. Храмым петырыме деч ончыч Юмылан служитлыме Литургий годым Юмын Аван Владимирский юмонаже деч йук шоктен: «Мучаш лишемеш». Тидын нерген

тушто лийше-шамыч чылан шарнат. Ик жаплан служба чарнен, иктаж 10 минут наре пеш шып лийын. Ен-влак верышт гыч тарванен кертын огытыл.

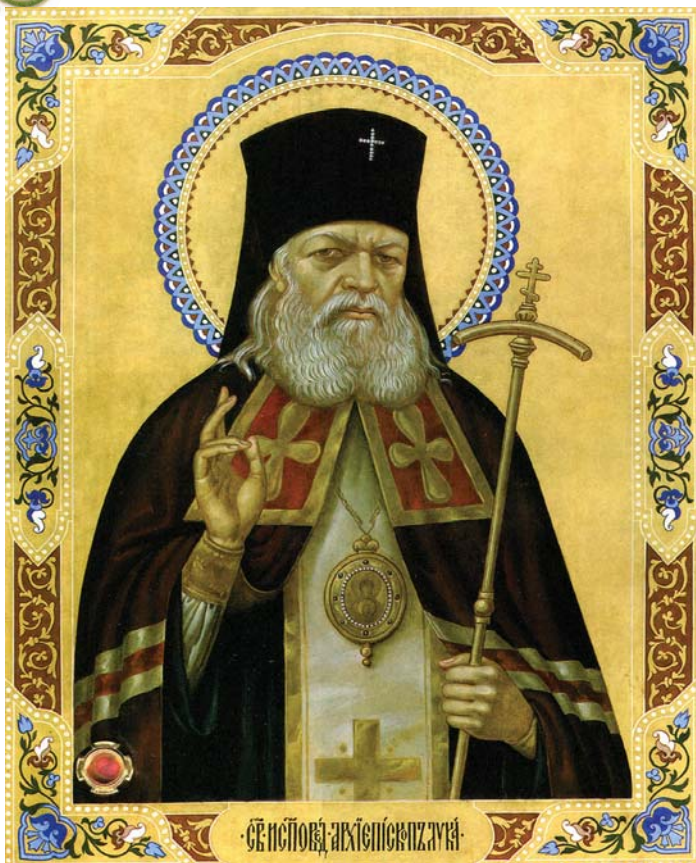
Ушаныше-шамыч 1944 ийыште черкым почаш йодыныт. 1945 ийыште Христосын Шочмыжо кечын икымше службо эртаралтын. Юмын Аван Владимирский юмона-шамыч Козьмодемьянскысе тоштерыште лийыныт, нуным пörтылташ кўлын. Тиде пашам Наталия Михайловна Львова ден Ираида Павловна Архипова ыштеныт. Лүддымө ўдырамаш-влак йўдым тоштер орол деке миеныт да юмогам пуаш шуко сөрваленыт. Тудо кок юмонажымат нунылан пуэн. Святыням орвашке пыштен, ўдырамаш-шамыч черкыш конденит.

Курыкмарий кундемыште Юмын Аван Владимирский юмонаж дене крестный ход 1719 ийыште тўналын. Вет Юмын Ава эше 1654 ийыштак тыште морым шогалтен. Тиде чер деч Озаныште 48 түжем енын илышыже кўрылтын. Черкым 1937 ийыште петырымешке, крестный ходым идалыкклан кок гана эртареныт: 21 май гыч 1 июнь марте да 1 сентябрь гыч 10 сентябрь марте. Нуным уэш 1948 ийыште пörтылтенит. Но ожнысо семын лийын огыл: крестный ход эртарымым милиций эскерен, тидлаң верч 15 суткалан тюрьмаш шынден кертыныт. Ушаныше-влак шолып, шукыж годым йўдым, коштыныт. Олашке лишемме семын коктын-кумытын посна ойырленыт, 6 июльышто юмогам черкыш, шке верышкыже, конденит. Кызытат Юмын Аван Владимирский юмонаже дене крестный ход ий еда эртаралтеш.

Ольга Львова.

«Доктор, тыланда священник лияш күлеш»

Святитель Лука (Войно-Ясенецкий) 1877 ий 27 апрельште (кызыт 9 май) Керч олаште шочын. Шочмо годым пуымо лүмжө Валентин улмаш. Ачаже нужнагше поляк дворян тукум гыч лийын да католик верам кучен. Икмыняр жап гыч ешышт Киевыш каен да Крещатиқыште илаш тўналын. Авашт, Мария Дмитриевна (Кудрина) вич шочшан ешын рўдыжө лийын. Тудо православный верам кучен, тиде илыш-йўлалан шочшыжо-шамычымат туныктен. Лишнак Киево-Печерский лавре улмо, тушко тўжем дене калыкын кумалаш коштыжо Валентинын чонжым тарватеныт. Тудо изинекак сўретлаш йўратен, гимназийыште тунемме жапыштак художественный училищым пеш сайын тунем лектын, умбакыже Петербургысо академийыш корно почылтын. Тўрлө чер дене орланыше-влакым ужын, Валентинын чонжо коржын, сандене врач лияш шонен пыштен. Тудо Киевысе университетыш пурен да 1903 ийыште тунем пытарен. Японий дене война тўналмеке, Йошкар Ырес отряд дене пырля Мўндыр Эрвелыш каен, Чита олаште хирург отделенийым вуйлатен, пеш неле операций-влакым сайын шуктен. Тыштак медшўжар Анна Ланская дене палыме лийын да венчалтын. Туберкулез черлан кўра пелашыже 1919 ийыште колен, пўръянлан шкетланже ныл йочам ончаш кўлын.

Валентин Феликсович 1916 ийыште «Региональная анестезия» тема дене докторлык диссертацийым арален. Пашажым пеш кўкшын акленыт да, медицинаште у корным почшо шымлымаш семын, премий дене палемденыт.

1917 ий гыч 1923 ий марте Ташкент оласе эмлымверым вуйлатен, тунамак медицине школышто туныктен, черке илышыште полшен. Епархийын съездышыже ыштыме докладше владыка Иннокентийлан чот келшен. «Доктор, тыланда священник лияш күлеш», – манын тудо. «Тидлан Юмын эрыкше уло гын, пеш сай, мый священник лиям», – вашештен врач. Ончыч тудым диаконлан, арня гычак иерейлан шогалтеныт. Кок ий эртымеке, тудо Лука лўм дене монах постригым налын. Май тылзе мучаште епископ саным пуэныт,

а июньышто арестоватленыт. Ончыч Москваш колтеныт, тушечын – Енисейыш. Пытартыш 400 менгыжым чатлама йўштыштө йолын каеныт. Ссылке кундемыштат вер гыч верыш колтылыныт, но кеч-куштат владыка Лука ең-шамычым эмлен, операцийым ыштен, черкыштат служитлен. Кум ий гыч Ташкентыш пўртылын, шымлымаш пашажым шуен, пашаа ыштен, служитлен. Эрыкыште илаш кужунак логалын огыл, 1930 ийыште адакат ик ийлан кучен петыреныт, вара кум ийлан Архангельскыш ссылыкыш колтеныт.

Ташкентыш пўртылмек, икмыняр жапгыч Андижан олаш илаш куснен, «Очерки гнойной хирургии» пашажым савыктен луктын. Палемден кодена: ты паша Кугу Отечественный сар годым хирург-влаклан тўжем дене сусыр салтакым илышыжым арален кодаш полшен.

Владыка Лукам 1937 ийыште адак арестоватленыт, 13 сутка йўдшө-кечыже «конвеер дене» йодыштыныт, каналташат, малашат эрыкым пуэн огытыл, шояк кагазыш кидпалыжым пыштыктынешт улмаш. Но владыка 10 кече нимом кочкын огыл гынат, пенгыде кодын, кўштымыштым шуктен огыл. Тудым ынде Красноярский крайысе ик селаш колтеныт, тушто Кугу Отечественный сар тўналмешке илен. Сар тўналмеке, тудын пеш тале хирург улмыжым шотыш налын, Красноярск олаш конденыт. Госпитальыште тўн хирург лийын. Патриархий тудым Красноярскын архиепископшылан шогалтен. Икмыняр жап гыч владыкаам Тамбовыш кусареныт, фронт линий воктенысе 150 военный госпитальын пашашыже полшаш кўштеныт. Сар деч вара владыкам «За доблестный труд в годы Великой Отечественной войны» медаль дене да икымше степенян Сталинский премий дене палемденыт.

Владыка Лукам 1946 ийыште Крым да Симферопольын епископшылан колтеныт. Тыште тудо «Дух, душа и тело» лўман шке шымлымаш пашажым мучашла. 1958 ийыште йўд сокыр лиеш гынат, эше кум ий ең-влакым эмла, черкыште служитла, епархийым вуйлата. Тудын чын диагнозым шынден моштымыжо, паремден керташ лийдыме черан ең-влакым йол ўмбаке шогалтымыже шукаштым ўрыктарен.

Владыка 1961 ий 11 июньышто, Россия мландыште волгалтше чыла святой-влакым пагален шарныме кечын, колен. Тудын дене чеверласаш, пытартыш гана таум ышташ йўдшө-кечыже толыныт, тойымо годым ужатен кайыше калык тўшка 3 километрыш шуйнен. Вараже черле-влак шўгарже деке толаш тўналыныт, тудым сўрвалыме дене паремыныт.

1996 ийыште владыка Лукам святой ликыш пуртеныт, тудын моштыжо Симферопольысо Святой Троице лўмеш кафедральный соборышто аралатеш. Лўмжө дене кылдалтше чудо-влак тўнян тўрлө верлаштыже кызытат лиедат. Каласкалат: ик грек пўръян неле операцийым ыштыкташ Германийыш миен. Хирург-шамычлан пондашан доктор полшен, пеш күлешан канаш-влакым пуэден. Таум ышташ манын, операций деч вара тудым кычалыныт. «Ожнысо форман халатым чийыше доктор кушто?» – йодыныт. Но нигуштат муын кертын огытыл. А операцийым шуктышо врач-влакын спискышт мучаште кид дене ешарен возымо улмаш: *архиепископ Лука*.

А. Чемякова

Россий мландыште волгалтше чыла святой лумеш часамла

Ик ий ончыч, 24 июньшто, Йошкар-Оласе Никонов лумеш площадь воктен кук куанле паша ышталте. Йошкар-Олан да Марий Элын архиепископшо Иоанн да тудлан польшкалыше священник-влак у часамлам святитлышт. Часамла воктенак мемнан землякна А.Е.Котомкинлан (3.10.1885 - 23.11.1964) памятникым шогалтыме.

У часамлам Россий мландыште волгалтше чыла святой лумеш чонгым, тудо Руш драмтеатр воктен уло садыште верланен. Часамлам святитлымеке, высокопреосвященнейший владыка Иоанн калыклан поро сугыным пуыш: «Юмылан йорыш, чыла сенгыше, курымла годсек уло туняште волгалтше да Пылпомышто чап венецым налше святой-влак Россий мландыште эреак лийыныт. Иктышт Юмым йоратыме верч шучко орландарымашым чытыме дене Господын престолжо воктен шогаш йорыш лийыныт, весышт – янлык-влак дене пырля чодыраште, мланде рожышто, курык коклаште йудшо-кечыже кумалын, пүтым кучен, шужен да йумо шуын илыме дене, кумшышт – вер гыч верыш чыла чытен коштыныт, Христос верч вурсымым, мыскылым чытеныт, а шукышт шочмо элым аралымаште але лишыл егышт верч илышыштым чаманен огытыл.

Вет тиде туня гыч кайымыж деч ончыч Иисус Христос шке тунемшыж-влаклан каласен: «Иолташ-влак верч илышым пуымо деч кугу йоратымаш иктынат уке».

Россий мландыште волгалтше чыла святой-шамыч кызыт Пылпомышто Юмым мемнан верчат сөрвалат, сандене тиде часамла ег-влакын толмо верышт лиш манын, мый ушанем. Тыште те шке лишылда-влак верч, сарыште колышо родо-тукумда верч кумалын кертыда».

Военный оркестр да күсле-влак шке мастарлыкышт дене тиде пайремлан ямым пуртеныт. Погынышо калыкат мөнгеш каяш вашкен огыл, шукушт вуйым саваш, сорта шындаш часамлаш пуреныт, вара памятник йыр мом возымым шымлен лектыныт.

А тений ме куанен палемден кертына: Йошкар-Оласе да Марий Элысе архиепископ Иоаннын благословитлымыже почеш «Юмылан курымла годсек йорыш чыла святойлан АКАФИСТ» марий йылме дене лектын. Акафистым лудмо але мурымо дене ме святой-влаклан шке пагалымашнам ончыктена, мыланна полшымышт верч таум ыштена. Книгам черке кевытлаште налын кертыда.

Юмылан курымла годсек йорыш чыла святойлан АКАФИСТ

Крестный ход тўналмылан - 15 ий

Жыге эртыш ик кере

Волжск-Морско

2014 ий 25 май

Юмылан тау!

Христослан ўшанле

лийыным

Йошкар-Оласе да Марий Элысе епархийыште тений 14-16 майыште кумшо гана Мироносиц лудмаш эртен. Тений тудо Руш мландын волгыдо святойжо, преподобный Сергей Радонежскийын шочмыжлан 700 ий теммылан пӧлеклалтын.

Мироносиц лудмашым Сергей Радонежский лӱмеш гимназийын хоржо почо, преподобныйын илыш корныж нерген кинон ончыктышт. Высокопреосвященнейший владыка Иоанн шке саламлымашыжым тыге тӱнале: «Таче ойыртемалтше кече – Юмын Аван Мироносицкий юмогаже лӱмеш пайрем. Ме Ежовысо монастырьыште Юмын Литургийым тӱшкан служитлышна, мемнан кундемлан Шке юмогажым пуымыжлан да кум курымат пеле мемнам арален ашнымыжлан Юмын Авалан таум ыштышна. Сергей Радонежскийын уло Руш мланде верч кумалмыж гаяк тиде монастырьыштат кумал илат. Юмын Аван Мироносицкий юмогаже дене Крестный ход ожно мемнан дене веле огыл, тыгак Нижний Новгород, Свяжск, Яранск кундемлаште, кызытсе Чуваш да Татарстан мландысе олалаште эртен, шуко чудо да пареммаш лийын».

Тиде кечын конференцийыште икмыняр кугу йодышым келгын шымленит. Христиан традиций полшымо дене самырык тукымым поро койыш-шоктышаным ончен куштымо, шочмо эллан служитлыше салтак-влакым Сергей Радонежскийын подвигше негызеш шуарыме, шке сулыкыштан кӧра казаматыш логалше-влаклан духовный полшышым пуымо да Святой Возымашым марий йылмыш кусарыме шотышто мутланымаш лийын. Мемнан кундемыште казак-влакын служитлымышт нерген иерей Алексей Леонов каласкален.

«Кугече куан» фестивалын лауреатше-шамыч шкеныштын сылне концертышт дене тиде кечым мучашленит.

Конференцийын кокымшо кечынже Российын историйже да ончыкылыкшо нерген мутланымаш лийын. Мироносиц лудмаште тӱрлӧ министерстве пашаен, шанчызе, священник, студент ден черкыште да рушарня школлаште тыршыше-влак да, эн тӱнжӧ, Нижегородский митрополий гыч пеш кугу уна-влак лийыныт. Тушто Православный культурын негызше нерген туныктымо пашам йочасад гыч тӱналын, чыла тунемме учреждений кӱкшытыштӧ пеш сайын эртарат, шке опытыштым Россий мучко шарат. Черкын тӱн пашаже – порылык да полыш, сандене нуно мемнан декат полшаш толыныт, поро кумылын шке опытышт дене палдареныт.

Мироносиц лудмашын кумшо кечынже «Христиан сотемдарымаш да руш культур» тема дене конференций XVII гана лийын. Славян калык-влак шке туныктышыштым, святой Кирилл ден Мефодийым, порын шарнат. Тиде конференций Славян письменностьын кечыжым Россий кӱкшытыштӧ палемдыме вашеш эртаралте. Тушко шуко ен шке шымлымаш пашажым конден, кумдан палыме шанчызе да священник-влак дене пырля самырык шымлызе-шамычат улыт ыле. «Марий кундемын историйже да краеведений паша» секцийыште Йошкар-Оласе медколледжын студентше-

влак Регина Султанянова ден Ирина Фролова шымлымаш пашашт дене палдарышт. Нуно XIX курымын икымше пелыштыже Марий кундемыште черке чонымо да черке илыш кузе каен шогымо нерген материалым логеныт. Царвококшайск уездысе черке приходлаште кумалаш коштшо 70 утла % енже тунам марий улмаш. Шуко священникше Озанысе духовный семинарийым тунем пытарыше, а южышт шке ора тунем лекше лийыныт. Черкым утларакше казна кӱшеш чоңеныт, тыглай егат, поян-влакат кугу надырым пуэныт. Ӱдыр-влакын пашаштым чыла гаяк районышто шуен кертыт. Вет нунын ончыктымо жапыште мемнан кундемыште 30 кӱ черкым чоңеныт. 1812 ийыште Наполеоным сеныме деч вара Россий калык нӧлталтше кумылан лийын, черкыште пенгыдылыкым да шӱм-чон поянлыкым муаш лийме нерген сайын пален.

Мироносиц лудмашын кум кечыже Православный центрыште веле огыл кугу пайрем семын эртыш. Чыла приходышто тиде пашаш ушненыт. Школлаште конференций, тематический урок, класс шагат, конкурс ден викторине эртаралтыныт. Сергей Радонежский нерген сочиненийым возеныт, литературно-музыкальный композицийым ямдыленыт. Лӱльпан йоча пӧртыштӧ кинофестиваль лийын. Тиде да моло пайремышт кузе эртыме нерген йоча-влак возен колтат манын, ўшанен кодына.

Пайремыш толшо уна-влаклан владыка Иоанн тыгай тыланымашым каласен: «Господьын Шӱгарже деке миро дене мийыше ӱдырамаш-влакын чонышт Христос деке йӧратымаш дене темше лийын. Мемнан чоннат Юмо деке тыгай йӧратымаш дене темше лийшаш. Тунам вара илышыштат чыла сай лиеш. Илышнам аклен ончалат да умылет: чылажат Юмын Аван порылыкшо дене ышталтын, ме тудын кидше гына лийынна. Миром нумал кондышо ӱдырамаш-влаклан Господь Шкежат кугу куаным увертарен: «Мый тӱня пытыме марте тендан дене пырля лиям».

А. Чемекова.

Ял историйым палаш - кугу паша

Звенигово районсо Юльял (Сидельниково) пеш мотор верыште верланен. Кум вел гыч чодыра дене авыралтын, а нылымше вельште Юл энгер йоген кая. Юл вес велне чуваш ола-влак: Новочебоксарск, Марпосад - койыт. Пеш ожно Мария княгиня Юл вуд дене Марпосадыш волен да каласен: «А на левом берегу сидят злые черемисы...» Вот тиде «сидят» мут гычак мемнан селан лумжӧ лектын - «Сидельниково». Шочмо вершӧрын историйжым палаш - пеш кугу пиал.

2008 ий 21 июньшто селалан 500 ий темме лумеш «И пусть поколения помнят...» стелым почмо. Тудым библиотекем вуйлатыше Таисия Петровна Яндован проектше почеш шындалтын. Ынде кажне ийын тыште Сенымашлан пӧлеклалтше митинг эртаралтеш. Теният йоча-влак почеламутым каласкалышт. Селасе ик ветеранлан, Петр Филиппович Смирновлан, пеледыш аршашым кучыктышт.

Юльялыште Святой Илья Пророк лумеш черке уло. Тудым 1885 ийыште кресаньык Андрей Кирилловын вуйлатымыж почеш ыштыме. Но 1934 ийыште черкым петыренят.

Верысе шонгыен, Александра Прокопьевна Рыбакован, каласкалымыжым шарналтем: «Черкысе ыресым, куполым волтен шуэныт, юмога-влакым йӱлалтенят. Икмыняр юмогажым ен-влак шӱгарласе клатеш тоеныт, тыге арален коденят». Шура ковайын ойлымыж почеш, черкым шалатыше ен-влак шуко илен огытыл, ик-кок ий гыч чыланат коленят.

Черкым уэш 2004 ийыште почмо, тымарте тыште клуб улмаш. Черке пелен 7 ий Н.В.Митяеван вуйлатымыж почеш Рушарнясе школ лийын. 2013 ийыште Наталья Викторовнан вес вере илаш куснымыжлан кӧра, пашам ыштымым чарнен.

Селаште общеобразовательный школат петырнен. Йоча-влакым автобус дене Какшамарийыш коштыктат.

Тиде школышто куд ий мый «Истоки» кружокым вӱденам. Кажне ийын «Рождественский» да

«Пасхальный благовест» фестивалыште участвоватленна. Кугу польшым Кокшайский черкын настоятельже Иерей Алексей Леонов пуэн шога. Тудо кажне кок арня гыч Юльял черкыште службым эрара.

Йоча-влак кажне ийын шошым черке йырым эрыктат. Теният нуно Валентина Зиновьевна Мартынова ден когыньнан вуйлатыме почеш кум кече тыршышт. Черкын старостаже Вячеслав Ефремов пеш куанен. Удыр-рвезе-влак черкыште тӱрлӧ юмога дене палыме лийыч. Южыжо икымше гана толын, садлан пеш кугу кумыл дене поро пашам шуктышт.

тыге кугу кумыл ден утларак кугыен ден самырык-влак полшаш толыт гын, черке эн мотор лиеш ыле. Но але полшышо шагалрак. Тыште паша пеш шуко. Митяевмыт, Анатолий Мартынов, Вячеслав Ефремов, Надя Кузьминан полшымышт дене паша эркын ончыко кая. Черке кӧргӧ моторештын, тыште ачалыме пашам шуктымо.

Кугечым пайремленна!

30 апрельыште тунемше-влак, Кужмарийыш кудымшо Кугече фестивалыш уло кумылын мийышна. Мемнам священник Алексей Леонов, туныктышо-влак пеш вученыт. Ме кугечылан пӧлеклалтше почеламутым лудна, Юмо нерген мурым мурышна да «Кугече пӧлек» изирак сценкым ончыктышна. Артем Ермаков, Даша Малыгина, Лиза Соколова, Света Смирнова ролыштым пеш сайын модыч.

Тиде мероприятилан уло Какшамарий школ ямдылалтын. Кажне класс гыч йоча-влак шке кид дене ыштыме поделкым, тӱрлӧ сылне сӱретым шуко ямдыленыт. Сӱрет конкурсышто 3-шо классыште тунемше София Шепейкина 3 верым нале, прикладной творчество конкурсышто 2-шо класс гыч Карина Зайцева 3 вер дене палемдалте.

Чылаже 9 коллектив мастарлыкшым ончыктыш. Шемшӱргӧ, Кужмарий, Кокшайск школла гыч йоча-влак пеш сай йомакым, куштымашым, мурым ямдыленыт. Мыланна чылажат хот келшен.

**Р.А.Ласточкина,
Провой кундем, Какшамарий школ.**

СВЯТОЙ ПАМАШЫШ – КРЕСТНЫЙ ХОД ДЕНЕ

Ынде икмынар ий почела 22 майыште, святитель Николай Чудотворецым шарныме пайрем кечын, Оршанке гыч пошкудо Кугу Орша ялыш ныл километр кутышан крестный ход кая. Поро кумылан пенсионер В.Я.Миронов да школышто тунемше-влак икмынар памашым эрыктеныт, тӧрлатен шынденыт. Ныл памаш умбалан часамлам шогалтеныт. Иктыжым святитель Николай Мирликийский лумеш святитлыме. Лач тиде памашыш крестный ход тарвана.

Иоанн Предтечин шочмыжо лумеш черкысе настоятельын изаже, Йошкар-Оласе Христос ылыж кынелме черкын клирикше, иерей Леонид Вылекжанин, эн ончыч литургийым да молебным служитлен. Вара Николай Чудотворецын кугу иконыж дене крестный ход лектын. 22 май тунемме кече лийын гынат, тушко Оршанке кыдылаш школын да педколледжын 80 наре ўдыр-рвезыже ушненыт.

Кугу Оршашке пурымо деч ончыч крестный ходым верысе калык вашлийын. Садлан памашысе молебеныште шуко ег лийын. Леонид ача чылаштлан святитель Николай Мирликийскийын маслыжым йыгалтен, святой ўдым шыжыктен.

Эн мучаште пайрем ўстел йыр чумыргеныт. Тушто эн тун кочкыш энгерыште кучымо кол гыч шолтымо шўр лийын. Шукынжо памашыш йўштылаш пуреныт.

Николай Кропинов.

ЕПАРХИЙЫН УВЕРЖЕ-ВЛАК

11 майыште архиепископ Иоанн Провой кундемысе Шоленер посёлкышто верланыше Иоанн Предтеча лумеш приходыш миен.

Рушарня кечын храмыште калык тич лийын. Владыкалан черкын настоятельже иерей Михаил Петунин ден Олыкмарий черке округын благочинныйже да Кожласолан Никольский храмжын настоятельже Алексей Никитин служитлаш полшеныт. Литургий годым архиепископ Иоанн протоиерей Алексейым Кугече пайремлан пуымо пӧлек - палице - дене наградитлен.

Литургий деч вара молебным служитленыт, черке йыр крестный ход лийын. Мучашлан Рушарнясе школын тунемшыже-влак унашамычлан Ылыж кынелше Христос нерген муро ден почеламут-влакым йонгалтареныт.

12 майыште архиепископ Иоанн «Специализированный дом ребенка для детей с поражением центральной нервной системы и нарушением психики» кугыжаныш учрежденийыште лийын.

Тыгай вашлиймаш-влак пайрем семын эртат, а кугече вашлиймаш эн волгыдо да эре куандара. Йоча-шамыч владыкам пеш вученыт, толмыжлан изирак концертым ямдыленыт. Архиерей нунылан тамле пӧлекым пуэден, кажныжлан поро мутым каласен. Тудо группылаште да кумалме пӧлемыште лийын. Кумалме пӧлемыште иерей Алексей Вязников да йочапӧртын милосердий шўжарже-влак дене кугече муро-влакым муреныт.

Вашлиймаш мучашыште Владыка тыге каласен: «Ылыж кынелше Христосын пайремыште кажныже шке илышыжын, пашажын умылымашым налеш. Молан ме илена? Кӧ мемнан йыр уло, нунын верч. Кажне йоча шке кӧргыштыже Юмын йӧратымашыжым нумалеш. Господь мыланна илыше чоным пуэн, а тыгай-шамычын Юмын Кугыжанышышт уло. Ме служитлена гын, Христослан служитлена».

15-17 майыште **Москошто** Православный черкын историйжым шымлыше тунемше-влакын VII Всероссийский конкурсышт эртен. Тушко Юлсер кундемысе Шарача школын 6 «А» классыштыже тунемше Виктория Малинина миен.

Тений конкурс Сергей Радонежскийын шочмыжлан 700 ий теммылан пӧлеклалтын. Сандене конкурсыш «Преподобный Сергей Радонежскийын памашыже – Порат приходын ик святынныже» лӱман шымлыме пашам колтен. Тушто Бакутсола ялысе памашын кузе шочмыжо, тудым ял калыкын пагалымыж нерген ойлалтеш. Тыгак святой памашын историйже гыч ик лаштык возалтын: 2012 ийыште преподобный Сергей Радонежский лӱмеш часамлам уэш почмо нерген.

Ты шымлымаш паша конкурсын II турышкыжо логалын. Тудым Виктория «Святыни в русской православной культуре» секцийыште арален. Тушто тыгак Российысе 12 кундем гыч участник-влак лийыныт. Историй науко кандидат, Николо-Угрешский православный духовный семинарийын туныктышыжо, секцийысе комиссийым вуйлатыше Г.Н.Мелехова Марий Эл гыч мийыше ўдырын пашажым кӱкшын аклен. Доклад деч посна Виктория комиссийын енге-влакын йодышыштлан вашештен. Тыге тудо II степенян лауреат лийын, тудлан дипломым да шергакан пӧлекым кучыктеныт. Москосо Новая Басманная уремыште верланыше Петр да Павел святой апостол-влак лӱмеш черкын настоятельже игумен Симеон (Шевцов) конкурсант-влаклан архиепископ Никонын (Рождественский) «Житие и подвиги преподобного Сергия игумена Радонежского и всея России чудотворца» книгажым да тӱрлӧ брошюрым пуэден.

Виктория тыгак «Вестники» йоча православный толкынын ямдылыме историй да краеведений конкурсышто модын, грамотым налын. Кумшо кечын моло дене пырля Моско

Викториям саламлена!

Конкурсисо эн сай паша-шамыч «Слово» Православный образовательный порталыш шындалтмыт.

мучко экскурсийыш миен.

Конкурсышто кажныже поро кумылым шижын да вес ийыште тышке эше толаш шонымаш дене мӧнгыжӧ пӧртылын.

Виктория дене пырля вуйлатыше семын конкурсышто мыят лийынам. Миен толаш окса дене полшымыштлан У Поратысе Димитрий Солунский лӱмеш черкын настоятельже Евгений ачалан, Поратысе приход ден Шарача школла кугу тау.

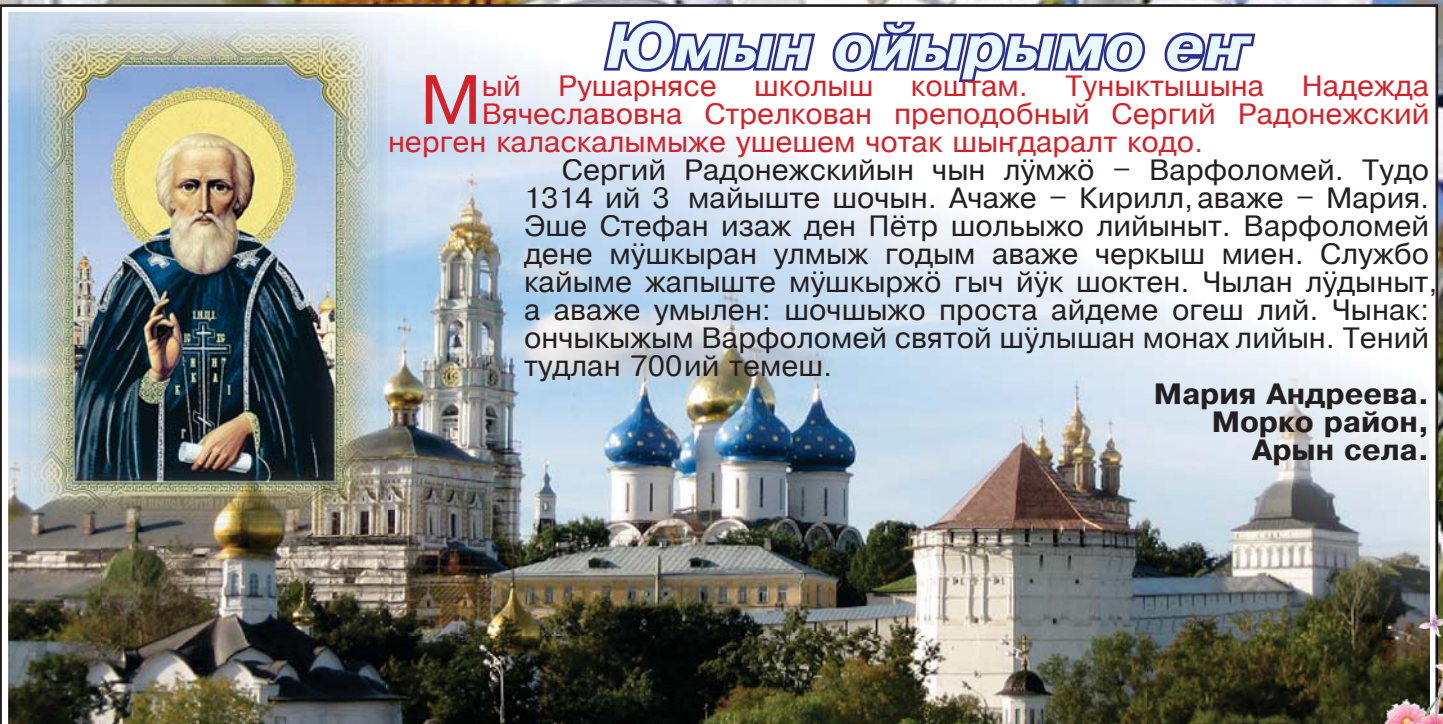
М.М.Михайлова, туныктышо.

Юмын ойырымо ет

Мый Рушарнясе школыш коштам. Туныктышына Надежда Вячеславовна Стрелкован преподобный Сергей Радонежский нерген каласкалымыже ушешем чотак шындаларт кодо.

Сергий Радонежскийын чын лӱмжӧ – Варфоломей. Тудо 1314 ий 3 майыште сочын. Ачаже – Кирилл, аваже – Мария. Эше Стефан изаж ден Пётр шольжо лийыныт. Варфоломей дене мӱшкыран улмыж годым аваже черкыш миен. Службо кайыме жапыште мӱшкыржӧ гыч йӱк шоктен. Чылан лӱдыныт, а аваже умылен: шочшыжо проста айдеме огеш лий. Чынак: ончыкыжым Варфоломей святой шӱлышан монах лийын. Тений тудлан 700ий темеш.

**Мария Андреева,
Морко район,
Арын села.**

ИЮНЬ. ЧЕРКЕ ПАЙРЕМ

3 июнь – Юмын Аван «Владимирский» иконыжын кечыже.

6 июнь – Санкт-Петербургысо поро пиалан Ксения аванан кечыже.

7 июнь – Троице поминка.

8 июнь – Святой Троице кече.

9 июнь – Святой Шүльш кече.

11 июнь – Юмын Аван «Споручница грешных» иконыжын кечыже.

14 июнь – Святой праведный Иоанн Кронштадтскийын кечыже.

15 июнь – Юмын Аван «Умягчение злых сердец» иконыжын кечыже.

16 июнь – Петро пүтö тўналгыш.

20 июнь – Юмын Аван «Знамение» Курский-Коренной иконыжын кечыже.

22 июнь – Россий мландыште волгалтше чыла

святойын кечыже.

24 июнь – Юмын Аван «Достойно есть» («Милующая») иконыжын кечыже.

27 июнь – Дивеевысе святой-влакын погынышт.

28 июнь – Чудым ыштыше святитель Ионын, Москван да уло Российын митрополитшын, кечыже.

29 июнь – Святитель Феофан Затворникын кечыже.

Таум каласена

16 май. Юлсер кундемсе Часовенный села. Казанский Юмын Аван иконыжо лүмеш часовня тураште эр годсек паша шолеш. Ен-влак эрласе кечылан ямдылалтыт. Вет тышке 17 майыште чонымо пашан мастарже-влак толшаш улыт. Часовня көргысö пырдыжеш штукатуркым йыгыман. Сандене мо күлешым чыла ончылгочак налын ямдылыме. Часовня воктене тыршыше ен-влакым ужын, палыдымыже мом ыштылмыштым пален налаш төчен. Тыге села мучко увер шарлен: «17 майыште верысе часовням тўааташ тўналыт. Полыш күлеш».

Изин-кугун вучымо кече толын шуын. Чынжымак, ен-влак икте почеш весе часовня деке миеныт, калык ятырак погынен. Чылан умылат: паша шуко лектеш. Тыге тўшкан, пашалан рўж пижыныт. Кок кече кутко гай тыршенят: кө растворым ямдылен, кө специалист-влаклан пуэден, кө кочкаш шолтен. А специалист-влакше пеш чулым верештыныт, жапым шуйкален шогылтын огытыл, шке пашаштым пеш тыршен, мастарын шуктеныт.

Тыге часовня көргö у сыным налын, селасе калыкын кумылжым нöлтен. Юмын полшымо дене пашам мучашлымылан калык пеш куанен. Кө часовням тўзатымаште тыршен, жапшым, вий-куатшым чаманен огыл, чылалан кугу деч кугу тау! Тек Юмо тыланда тазалыкым пуа, тек Господь эре пеленда лиеш!

«Шүм-чон изолык» редакцийланат мемнан йодмына почеш газетын мартысе номерыштыже полыш күлмö нерген увертарымышым савыктымышлан кугу тау лийже.

Часовенный селаште илыше-влак.

Пагалыме авторна-влак!

Тендан деке тыгайрак йодмаш лиеш: вашкылнам утларак пенгыдемдаш манын, серышыштыда (электрон серышешат) адресда дене пырля телефон номердам возыза.

Редакций.

Чон пиал

Тыге лиш: тора вершöрыш
Кунам тый шкетын логалат,
Шижат: кундем чонетлан öрдыж,
Ок сите ала-мо тылат.

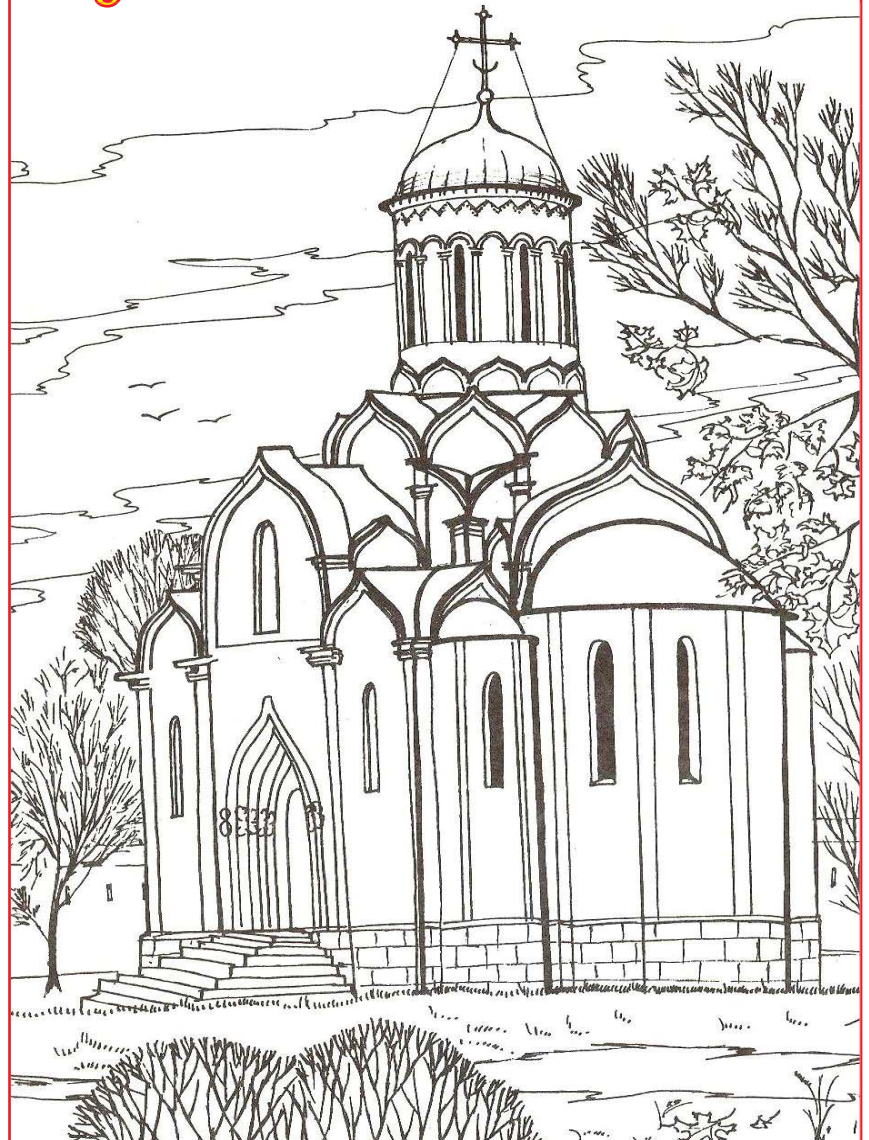
Кеч калык тугаяк пеш поро,
Шүм-чонжо почмо тыланет,
Но тый от керт ласкан-моторын
Чон кумылет дене канен.

Тыштат чыла тугаяк сылне, –
Но вет эре палет, шижат:
Тый пуйто тушто, шочмо велне
Пел шүм-чонетым коденат.

Тунам мөнгет дечын тораште
Шке вел муретым муралтал –
Да тый капге шижат: тўняште
Эшеже уло чон пиал.

Геннадий ОЯР.

Куанен чыялмена

Ялыштына Рушарнясе школ почылто. Тушко
35 ўдыр-рвезе уло кумылын коштына.
Мемнам З.С.Бондарева ту-ныкта. Зоя
Семёновна мемнам сўретлаш, молитвам лудаш
туныкта, Иисус Христос нерген каласкала.
Волгыдо Кугече пайрем лўмеш мурым да
почеламутым тунемынна, сўретым ямдыленна.
Тыште ме пеш пайдале шинчымашым налына,
сандене кажне рушарням куанен вучена.

Рушарня школым почмаште тыршыше чыла
енлан кугу таум ыштена. Таум ыштымашкына
ача-авана-влакат ушнат, вет тидлан нунат пеш
куаненит.

Вучен шуктышна

Мария Павлова, 6-шо класс,
Морко район, Шордўр ял.

"Шүм-чон изолык"

Марий православный журнал

Учредитель: "Руш Православный Черкын
Йошкар-Оласе да Марий Элысе епархийже
(Московский Патриархат)" религиозный
организаций.

Журнал зарегистрирован Управлением
Федеральной службы по надзору в сфере
связи, информационных технологий и
массовых коммуникаций по Республике
Марий Эл, свидетельство о регистрации
ПИ № ТУ 12-0164 от 12 декабря 2013 года.

Редакцийын адресше: 424002, Йошкар-Ола,
Вознесенский урем, 81, 224 каб.

тел.: 45-39-54. **E-mail:** marlagazet@mail.ru

Интернетыште сайт: eparhia.ter12.ru

Редакционный советым вуйлатыше:
иерей Николай Чузаев.

Редакционный совет: иерей Игорь Сапаев,
Н.Федосеева, А.Чемекова, А.Эманова.

Компьютер дене келыштарыше: Д.Смирнов.

РЕДАКЦИЙ ЙОДЕШ: ГАЗЕТЫМ ШАЛА

КЫШКЫЛТАШ ОGYЛ. ЛУДЫНАТ - ВЕСЫЛАН ПУ!

Тираж: 1500 экз.